

Bloque 2. Tema 10.

O papel da muller na Idade Moderna.

A **muller** tiña un papel fundamental na sociedade española moderna, aínda que as estruturas sociais e de pensamento predominantes durante ese período relegárona a un **rol secundario**, alonxada dos cargos máis relevantes. Como consecuencia disto, os **estudos de xénero** na Idade Moderna enfróntanse a serias dificultades, xa que hai un rexistro moito máis extenso das actividades asociadas aos homes, que eran os que aspiraban a cargos relevantes na sociedade a nivel político, económico ou relixioso. Asimesmo, durante moito tempo os investigadores non consideraron necesario abordar a historia da muller, mentres poñían o foco sobre outros aspectos.

Durante o Antigo Réxime, **os dereitos das mulleres estaban moi limitados** debido a que eran consideradas inferiores aos homes. Así, estaban sempre sometidas á autoridade dun varón, primeiro dos seus pais e despois dos seus maridos.

Cargaban co peso das familias, xa que o seu **rol social básico era o do ámbito doméstico**, centrándose na crianza dos fillos e o mantemento do fogar ou facendo labores de coidadoras, fundamental para que outras actividades reservadas aos homes puideran desenvolverse. Así, o papel da muller na institución familiar era, esencialmente, o de **esposa, nai e transmisora da herdanza**.

A moralidade católica predominante na España moderna levaba a que unha das cuestións máis importantes para as mulleres era a da súa reputación, fundamentada no cumprimento destas ríxidas normas morais, o cal as sometía a unha privación da súa liberdade de movementos. As normas sociais e a moralidade da época tampouco consideraban necesaria a educación formal das mulleres.

Sen embargo, e como reflexo da sociedade tradicional do Antigo Réxime, **a situación das mulleres podía variar dependendo do estamento e grupo social ao que pertencían**. Para as dos **grupos non privilexiados**, o matrimonio constituía para moitas delas a principal vía de integración social e económica, e apenas tiñan capacidade de decisión nas familias. As mulleres non privilexiadas participaban activamente no traballo familiar, tanto no mundo rural como no urbano, realizando tarefas agrícolas, artesanais (especialmente relacionadas co téxtil) e de servizo doméstico. Pola contra, as mulleres dos grupos privilexiados non realizaban normalmente traballos produtivos manuais, xa que o traballo físico estaba considerado impropio da súa condición social.

Nas cidades, as mulleres non privilexiadas podían traballar como artesás, comerciantes, criadas ou empregadas en actividades relacionadas co téxtil, aínda que moitas destas tarefas se

desenvolvían no ámbito doméstico e estaban escasamente remuneradas. Algunhas familias da burguesía urbana, a diferenza da maioría das familias campesiñas, podían permitir de forma excepcional ás mulleres acceder a unha educación elemental, coa que podían aprender as normas básicas de lectoescritura.

En calquera caso, hai que ter presente que o acceso á educación durante a Idade Moderna era xa moi limitado en xeral. No caso das mulleres, a súa educación estaba aínda máis limitada, aínda que era maior entre as mulleres dos grupos privilexiados.

No caso das *familias nobres*, a situación era similar, pero as taxas de alfabetización podían ser algo máis altas, xa que as mulleres deste estamento privilexiado tiñan un maior acceso á educación. Esta dábase, iso si, dentro do ámbito do fogar, coidando a formación relixiosa, e nalgúns casos, as artes, a música ou os idiomas. Eran excepcionais os casos nos que as mulleres, por ausencia do varón, xestionaban o patrimonio da casa nobiliar. Os matrimonios podían utilizarse para establecer alianzas entre as casas ou para fins económicos.

Outra opción das mulleres era a de *ingresar no clero como monxas*, cando pasaban a vivir baixo as regras das distintas ordes relixiosas. Algunhas podían chegar a escalar na xerarquía eclesiástica chegando a ser abadesas dalgún mosteiro, aínda que a estrutura eclesiástica estaba dominada polos homes e a relevancia feminina era marxinal.

En definitiva, a pertenza a un ou outro estamento condicionaba profundamente a vida das mulleres: as privilexiadas gozaban de maior consideración social e acceso á educación, mentres que as non privilexiadas soportaban unha maior carga de traballo produtivo e unha maior dependencia económica.

Hai que sinalar tamén que, xa no século XVIII, a Ilustración comezou a cuestionar timidamente algúns aspectos da situación feminina, aínda que os cambios foron moi limitados.

Aínda así, ao longo da Idade Moderna podemos citar algunhas mulleres con certa relevancia no ámbito cultural, como a gramática Beatriz Galindo, “La Latina”, Santa Teresa de Jesús (ou de Ávila) ou a pintora italiana afincada en España Sofonisba Anguissola.